

Ερωτήσεις και απαντήσεις στην εισαγωγή της Ιλιάδας του

Ομήρου

(βασισμένες στην εισαγωγή του σχολικού βιβλίου Β΄

Γυμνασίου)

Ποιο είναι το θέμα και ποιο το περιεχόμενο της Ιλιάδας;

Το θέμα της Ιλιάδας αναφέρεται στον πρώτο κιόλας στίχο του έπους με την πρωτότυπη λέξη Μήνις, που είναι η οργή, ο θυμός του πρώτου πολεμάρχου των Αχαιών, του Αχιλλέα. Η οργή του Αχιλλέα και η σύγκρουσή του με τον Αγαμέμνονα που τον οδήγησε στην απόφαση ν' αποχωρήσει απ' τον πόλεμο εναντίον της Τροίας, μαζί με τους Μυρμιδόνες αποτελεί την αφετηρία και το **κύριο θέμα** του έπους και διατρέχει όλο το ποιητικό κείμενο, το οποίο συνιστά ένδειξη της σπουδαιότητας του γεγονότος. Αφορμή γι' αυτήν την σύγκρουση ήταν η μοιρασιά των λαφύρων. Ο Αγαμέμνονας που είχε ως «γέρας» (=πολεμικό λάφυρο) τη Χρυσίδα αναγκάστηκε να την επιστρέψει στον πατέρα της Χρύση λόγω του λοιμού που έπεσε στο στρατόπεδο των Αχαιών ως τιμωρία από τον Απόλλωνα. Απαίτησε όμως και κατηλεύτηκε αυθαίρετα το γέρας του Αχιλλέα τη Βρισηίδα, γεγονός που πρόσβαλλε την τιμή του Αχιλλέα και προκάλεσε την οργή του.

Γύρω λοιπόν απ' το κεντρικό θέμα του φοβερού θυμού του Πηλεΐδη ο ποιητής πλέκει περίτεχνα το περιεχόμενο της Ιλιάδας που είναι ο δεκαετής πόλεμος των Ελλήνων γύρω από το Ίλιον(Τροία). Α' αυτά τα δέκα χρόνια ο Όμηρος μας εξιστορεί τις τελευταίες πενήντα μία μέρες του πολέμου πριν απ' την άλωση της Τροίας. Μέσα σ' αυτές τις 51 ημέρες γίνονται αναδρομές σε προηγούμενα γεγονότα αλλά και προλήψεις σε μελλοντικά. Το περιεχόμενο λοιπόν του έπους είναι ευρύτερο και θεματολογικά και χρονολογικά απ' ότι το θέμα του. Με αφορμή το γεγονός της μήνιδος του Αχιλλέα ο Όμηρος μας αφηγείται τους αγώνες δέκα χρόνων εναντίον της Τροίας που είναι και το περιεχόμενο της Ιλιάδας. Το έπος ολοκληρώνεται με την επιστροφή του Αχιλλέα στη μάχη, το θάνατο και τον ενταφιασμό του Έκτορα. Η άλωση της πόλης δεν περιγράφεται σ' αυτό το έπος.

Ποια είναι η πρωτοτυπία που χρησιμοποιεί ο Όμηρος στη δομή του υλικού; Ποια είναι η σχέση θέματος και περιεχομένου;

Ο Όμηρος με μεγάλη δεξιοτεχνία γύρω από ένα μεμονωμένο γεγονός τη μήνιδα του Αχιλλέα καταφέρνει να μας παρουσιάσει ένα πολύ ευρύτερο θεματολογικά γεγονός που

είναι ο Τρωικός πόλεμος. Ο ποιητής πολύ έξυπνα χρησιμοποιεί τη σύγκρουση Αχιλλέα – Αγαμέμνονα σαν αφορμή για να παρουσιάσει το περιεχόμενο του ποιητικού έργου. Μάλιστα το θέμα του έπους, η οργή του Αχιλλέα, διατρέχει περίτεχνα όλο το έπος έως το τέλος και ανατροφοδοτεί την εξέλιξη του περιεχομένου. Γύρω από ένα μόνο περιστατικό ο ποιητής κατορθώνει να ανασυνθέσει ένα ολόκληρο πόλεμο που κράτησε δέκα χρόνια.

Πώς δικαιολογείται ο τίτλος του έργου Ιλιάς και όχι Αχιλλής;

Μπορεί το κεντρικό θέμα του έργου να είναι η μήνις του Αχιλλέα που συνιστά αφορμή για να εξιστορηθούν τα γεγονότα αλλά το περιεχόμενο είναι η δεκαετής πολιορκία του Ιλίου (της Τροίας) από τους Έλληνες. Εξιστορούνται οι τελευταίες 51 ημέρες πριν κυριευθεί το Ίλιον. Γι' αυτό και είναι απόλυτα δικαιολογημένος ο τίτλος Ιλιάς.

Μπορεί η Ιλιάδα να χρησιμοποιηθεί ως ιστορική πηγή; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.

Η Ιλιάδα είναι επική ποίηση και το περιεχόμενό της αναφέρεται σ' ένα ένδοξο παρελθόν γεμάτο ήρωες και ηρωικά κατορθώματα. Το έπος αναφέρεται στο τέλος της μυκηναϊκής εποχής (12 ος αιώνας π.χ.) τότε που χρονολογείται ο Τρωικός πόλεμος. Η εποχή αυτή είναι πολύ μακρινή απ' την εποχή που γράφτηκε το έργο 750 π.χ (γεωμετρικά χρόνια). Ο ποιητής αγνοεί πολλές πτυχές της καθημερινότητας της Μυκηναϊκής εποχής καθώς οι συνήθειες, οι αντιλήψεις, οι θεσμοί και τα υλικά που χρησιμοποιούν οι ήρωες της Ιλιάδας ήταν γνωστά την εποχή του Ομήρου αλλά όχι την εποχή που έγινε ο Τρωικός πόλεμος. Έχουμε λοιπόν πολλούς αναχρονισμούς. Ο ποιητής βάζει στοιχεία της δικιάς του εποχής στην εποχή που περιγράφει.

Επίσης Η Ιλιάδα περιλαμβάνει πολλά εξωπραγματικά και φανταστικά στοιχεία που συσώρευαν οι ποιητικοί μύθοι αλλά και η προσωπική φαντασία του ποιητή. Επομένως η Ιλιάδα δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ιστορική πηγή, χρησιμοποιεί την ιστορία ως πηγή έμπνευσης και ως ιστορικό πλαίσιο αλλά έχει υποστεί ποιητική επεξεργασία από τον ποιητή που ήθελε να τέρψει το κοινό και όχι να πληροφορήσει για ιστορικά και κοινωνικά δεδομένα.

Ποιες είναι οι σημαντικότερες διαφορές ανάμεσα στην Ιλιάδα και την Οδύσσεια;

Η Ιλιάδα είναι νεότερο έργο της Οδύσσειας

Την Ιλιάδα την έγραψε σε νεότερη ηλικία γι' αυτό και έχει δραματικό, πυκνό ύφος ενώ στην Οδύσσεια που είναι έργο της ωριμότητάς του έχει δώσει αφηγηματικό ύφος.

Η Ιλιάδα έχει ως θέμα έναν πόλεμο, έχει δηλαδή ηρωικό περιεχόμενο και η δράση αφορά έναν πραγματικό κόσμο χωρίς τέρατα και φανταστικές περιπέτειες. Αντίθετα η Οδύσσεια έχει ως θέμα την περιπλάνηση του Οδυσσέα μέχρι την Ιθάκη, μοιάζει δηλαδή μ' ένα ναυτικό παραμύθι με πολλά εξωπραγματικά όντα και καταστάσεις (Κύκλωπες, Σειρήνες κ.α)

Η Οδύσσεια καθρεπτίζει μια νεότερη πολιτικά εποχή όπου η βασιλεία παρακμάζει και αναδύεται ο θεσμός της ολιγαρχίας, ενώ στην Ιλιάδα ο θεσμός της βασιλείας είναι ακόμα κραταιός. Στην Οδύσσεια βρισκόμαστε σε μια μεταβατική εποχή σε πιο αντιπροσωπευτικά συστήματα πολιτικής διαχείρισης.

Στη Ιλιάδα οι απλοί στρατιώτες δεν έχουν λόγο στις συνελεύσεις ενώ στην Οδύσσεια οι κατώτερες τάξεις μπορούν να εκφραστούν και οι ήρωες ανήκουν σ' όλα τα στρώματα.

Οι θεοί στην Ιλιάδα είναι εγωιστές, άδικοι και παρασύρονται απ' τα πάθη τους ενώ στη Οδύσσεια έχουν περισσότερη δικαιοσύνη και ηθική στη συμπεριφορά τους. Οι άνθρωποι στην Ιλιάδα είναι έρμαια στις διαθέσεις των θεών ενώ στην Οδύσσεια που είναι έργο της ωριμότητας του ποιητή προβάλλεται η προσωπική ευθύνη και οι συνέπειες των πράξεων των ηρώων.

Αντίστοιχες διαφορές έχουν οι δύο κεντρικοί ήρωες. Ο Αχιλλέας είναι εκρηκτικός, οξύθυμος, ορμητικός και αγαπάει τον πόλεμο ενώ ο Οδυσσέας ήπιος, καρτερικός, πολυμήχανος και αναζητάει τη θαλπωρή της οικογένειας. Ο Αχιλλέας στηρίζεται στη μυϊκή του δύναμη ενώ ο Οδυσσέας στη εφευρετικότητά του.